

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr.: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

Information om lägesbilden

MSB verkar, utifrån ett nationellt perspektiv, för att stärka, samordna och vid behov inrikta den samlade hanteringen. Den nationella lägesbilden riktar sig främst till operativa aktörer på central och regional nivå i den samlade hanteringen av flyktingsituationen. Lägesbilden är även en del av MSB:s rapportering till regeringen.

Veckans lägesbild är tvådelad och beskriver:

- läget utifrån berörda aktörers rapportering och
- MSB bedömning av vilka områden som är prioriterade för åtgärder.

Lägesbilden syftar till att belysa områden där MSB bedömer att det finns gemensamma utmaningar för de operativa aktörerna.

Respektive aktör förväntas omsätta lägesbilden i åtgärder inom ramen för sitt ansvarsområde samt följa upp effekterna och återrapportera detta till MSB.

Bakgrund

Regeringen förtydligade i budgetpropositionen för 2015 målen med krisberedskapsarbetet utifrån ett förebyggande respektive hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen:

- Att minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- Att värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar (Prop. 2015/16:1).

Den 1 oktober 2015 uppdrog regeringen till MSB att, utan att det påverkar ansvarsprincipen, på nationell nivå samordna ansvariga aktörers hantering av den situation som har uppstått till följd av att ett stort antal flyktingar och andra skyddsbehövande anländer till Sverige.

I uppdraget ingår bl.a. att ta fram nationella lägesbilder. Lägesbilderna ska innehålla information om områden där behov av åtgärder har identifierats av de ansvariga aktörerna, men där tillräckliga åtgärder inte har vidtagits (Ju2015/07321/SSK).

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

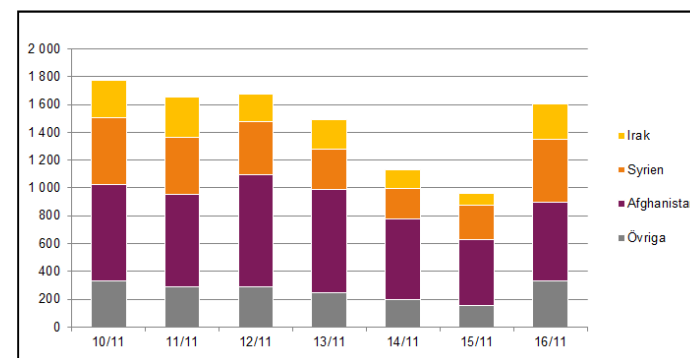
Diarienummer: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

Händelseutveckling

Under föregående vecka ansökte totalt 10 292 män, kvinnor och barn om asyl i Sverige. Drygt 2 800 av dessa är barn utan vårdnadshavare. Migrationsverket ser inga tecken på att antalet asylsökande avtar och prognosen är 9 000-11 000 sökande per vecka.

12 november beslutade regeringen att inför gränskontroller och uppmanande samtidigt rederier att kräva ID-handlingar av sina passagerare. Det är ännu för tidigt att bedöma effekterna av dessa åtgärder.

Figur: Antal asylsökande (Migrationsverket).

Samlad bedömning

- MSB bedömer att det, likt föregående vecka, även med aktörernas nu vidtagna åtgärder föreligger stora utmaningar för värnandet av målen för vår säkerhet, främst med avseende på liv och hälsa samt samhällets funktionalitet.
- MSB:s bedömning är att det redan ansträngda läget ytterligare kommer att förvärras eftersom det antal asylsökande som nu anlant till Sverige innebär att samhällsviktiga verksamheter behöver skala upp sin kapacitet på liknande sätt som för närvarande görs avseende boenden. Ett fortsatt stort antal asylsökande kommer att ställa ytterligare krav på ökad kapacitet inom såväl boenden som samhällsviktig verksamhet.
- Det svenska samhällets förmåga att ta emot ensamkommande barn är starkt utmanad och principen om barnets bästa i beslut som rör barnet kan inte uppfyllas.
- Situationen avseende boende, socialtjänst samt skola utgör akuta utmaningar i den samlade hanteringen. Det finns fortsatt behov av samordnade åtgärder. Ytterligare ansträngningar och ökad samverkan krävs av ansvariga aktörer för att lösa ut aktuella problemområden.
- Ansvariga myndigheter i de hårdast belastade länen, Skåne, Västra Götaland och Stockholm, bedöms fortsatt vara i behov av förstärkning inom ett flertal områden främst avseende kvalificerad personal. Utan personella förstärkningar riskerar aktörer att inte mäta med sina åligganden från och med december.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienum: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

Lägesbeskrivning (1)

Boendesituationen för asylsökande

Boendesituationen är fortfarande mycket kritisk och Migrationsverket bedömer att de inom kort inte kommer att ha möjlighet att ge alla asylsökande tak över huvudet. Särskilt ansträngda är ankomstkommunerna, exempelvis Malmö. Barnfamiljer prioriteras. I vissa fall används nu så kallade väntrumstält utan sängar, i väntan på att evakueringsboenden ska bli tillgängliga. Migrationsverket ser fortfarande ett behov av att utöka antalet platser på evakueringsboenden till 20 000. Hittills är ca 7 000 platser aktiverade. För att tillgodose det totala behovet av boendeplatser behövs cirka 800-900 nya platser per dag, enligt Migrationsverket. Problemet kan inte lösas fullt ut även om Försvarsmakten ställer fler boenden till förfogande eller om MSB skulle anordna fler tältboenden.

Migrationsverket har meddelat att kommuner kan återsöka de kostnader för höjda försäkringspremier man hittills haft, förutsatt att det gäller platser som har aktiverats av Migrationsverket. Migrationsverket kommer att skicka ut blanketter till kommunerna för att de ska kunna söka bevakningstjänst från Migrationsverket.

Det finns önskemål om att Migrationsverket ska tillhandahålla statistik om belagda platser i varje kommun så att det ska bli möjligt att – regionalt och nationellt – skaffa sig en överblick av detta. Detta önskemål inbegriper även situationen med ensamkommande barn. Länsstyrelsen i Norrbotten har initierat en regional samverkan för att få en gemensam inriktning för jämnare fördelning av evakueringsboenden mellan kommuner i länet.

Migrationsverket gick den 12 november ut med upphandling 13, där även andra mindre konventionella former av anläggningar kan bli aktuella som ankomstboenden. Upphandlingen är med anledning av läget löpande och har inget bestämt slutdatum.

Näringsdepartementet har i en promemoria föreslagit ändringar i plan- och byggförordningen för tillfälliga anläggningsboenden, där remisstiden gick ut den 16 november. Ändringarna gäller i huvudsak krav på de tekniska egenskaperna, och kommer inte beröra avsteg som medför en oacceptabel risk för människors hälsa och säkerhet. Efter beslut från regeringen förväntas ändringarna träda i kraft i mitten av december.

(Källor: "Promemoria – Anpassade krav för tillfälliga anläggningsboenden" Näringsdepartementet 28/10 2015, Länsstyrelsernas rapportering genom MSB:s enkät vecka 45, Nationell samverkanskonferens angående boendefrågan 13/11 2015 samt Nationell samverkanskonferens angående flyktingsituationen 16/11 2015)

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

Lägesbeskrivning (2)

Ensamkommande barn

Det svenska samhällets förmåga att ta emot ensamkommande barn är fortsatt starkt utmanad. Situationen är som tidigare mycket ansträngd i Skåne, för närvarande framförallt i Malmö. Trelleborg meddelar att antalet ankommande ensamkommande barn kraftigt har minskat sedan fredag förra veckan, vilket antas bero på att gränskontrollerna och identitetskontrollerna på färjor från Tyskland har inneburit ändrade färdvägar.

Den 13 november genomförde SKL i samverkan med MSB ett dialogmöte med fem kommuner (Norrköping, Örebro, Umeå, Skellefteå och Gävle), Migrationsverket, Socialstyrelsen och IVO. Mötet följdes upp den 17 november. Ett antal oklarheter har därmed klarats ut däribland:

- MSB har kommunicerat de slutsatser som har dragits angående vistelsebegreppet av Socialstyrelsen i samverkan med Migrationsverket och MSB.
- Socialstyrelsen har klargjort ansvarsfördelning mellan ankomst- och anvisningskommunerna avseende utredningar av ensamkommande barn.

(Källor: Migrationsverket, Socialstyrelsen, IVO, SKL/MSB dialogmöte 13/11 2015 och 17/11 2015, MSB Samverkanskonferens 16/11 2015)

Konsekvenser för samhällsviktig verksamhet

Det ansträngda läget för samhällsviktiga verksamheter kvarstår sedan föregående vecka. Särskilt kan nämnas begynnande utträngningseffekter inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst. I skolan är det fortsatt stor brist på personal och lokaler.

En länsstyrelse rapporterar om mycket stora problem med kommunernas uthållighet. Trots regionala och lokala åtgärder bedöms uthålligheten inom vissa verksamheter snart vara slut. Läget är mycket ansträngt/kritiskt i länet. Det råder stor personalbrist. Nationell samordning av personal och övriga resurser efterfrågas.

MSB:s bedömning är att det nu ansträngda läget ytterligare kommer att förvärras allt eftersom det antal personer som anländer till landet ställer krav på att samhällsviktiga verksamheter kan skala upp i samma takt.

(Källor: Lägesrapportering från länsstyrelser, nationell samverkanskonferens avseende flyktingsituationen 16/11 2015)

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild för de operativa aktörernas samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr.: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

Lägesbeskrivning (3)

Konsekvenser för ordning och säkerhet

Den 12 November beslutade regeringen att införa inre gränskontroller i 10 dagar efter en framställan från Migrationsverket. Migrationsverket ser att detta kan leda till ett mer strukturerat asylmottande där man kan få en bättre möjlighet att prioritera de mest utsatta grupperna. Regeringen uppmanade samtidigt de rederier som trafikerar svenska hamnar att komplettera passagerarlistor med ID-kontroll. Polisen koncentrerar i nuläget gränskontroller till region Syd och Väst. Gränskontrollerna är inte heltäckande utan man genomför stickprov. Polisen resursförstärker i region Syd för att klara av att genomföra gränskontrollerna och i nuläget bedömer 4 av 7 polisregioner läget som ansträngt.

Migrationsverket och Polisen poängterar att det ännu är för tidigt att uttala sig om konsekvenserna av inre gränskontroll och ID-kontroller på färjor, men man kan konstatera att ett färre antal asylsökande kommer med färjor från Tyskland och man ser ett minskat transitflöde till Finland och Norge.

Ordningsstörningar på asylboenden, såsom bråk, misshandel och olaga hot fortsätter att vara ett problem. Både asylsökande och personalen på boendena drabbas.

(Källor: Lägesrapportering från NOA/ALMA, Nationell samverkanskonferens avseende flyktingsituationen 16/11 2015)

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

Lägesbeskrivning (4)

Terrorattentatet i Paris påverkan på flyktingsituationen

Terrorattentatet som skedde i Paris under kvällen och natten fredagen 13 november 2015 har viss påverkan på flyktingsituationen i Sverige och Europa.

Medieuppgifter gör gällande att ett syriskt pass hittats invid en av de individer som sprängt sig med självmordsväst. Enligt tv-bolaget CBS News har en amerikansk underrättelsetjänsteman sagt att passet är falskt då det inte har korrekt antal siffror i passnumret för ett legitimt syriskt pass och att bilden inte överensstämde med namnet. Under söndagen bekräftade även franska myndigheter att passet är falskt.

Det har tidigare under året förekommit mycket information om handel med syriska pass där dessa har köpts av t.ex. migranter för att på så sätt tydligare kunna hänvisa till flyktingskäl när de valt att söka asyl. Enligt chefen för Frontex, Fabrice Leggeri, förekommer det omfattande handel med falska syriska pass just av den anledningen.

Enligt Jan Westmar vid Migrationsverket pågår nu diskussioner om syriska pass över huvudtaget ska godkännas. Enligt SVT säger migrationsmyndigheterna i Europa att de misstänker att ISIL ligger bakom en stor del av produktionen av de förfalskade syriska pass då de har kommit över såväl passunderlag som passtillverkningsmaskiner.

Gränskontroller

Efter attentatet införde Frankrike undantagstillstånd och stoppade trafiken i delar av Paris, dessutom stoppades flyg och tågtrafik under en kortare period. Frankrike valde även att införa tillfälliga gränskontroller. EU Kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker lät inför G20 mötet meddela att Schengensamarbetet är i gungning då den yttre gränskontrollen inte fungerar samt att fler ansträngningar behövs för att upprätthålla den yttre gränsen.

EU

Under måndagen träffades EU:s utrikesministrar, inga konkreta beslut fattades under detta möte men ministrarna var eniga om att kontrollen av EU:s yttre gränser ska skärpas. EU:s inrikes- och justitieministrar har ett extrainsatt möte fredagen den 20 november där man ska behandla ett antal förslag som handlar om säkerhet, skärpta gränskontroller, terrorbekämpning och fördjupat polissamarbete. Frankrikes president Francois Hollande aviserade under måndagen att Frankrike kommer att återöppna EU:s solidaritetsklausul.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (1)

Boendesituationen fortfarande mycket kritisk

Migrationsverket bedömer att de inom kort inte kommer att ha möjlighet att ge alla asylsökande tak över huvudet. De kan därmed inte fördela belastningen mellan landets kommuner utan alla platser som möter kraven accepteras. Det finns fortsatt ett behov från övriga aktörer av en övergripande bild av aktiverade boenden samt spridningen nationellt.

Vidtagna åtgärder

- Migrationsverket har bitt länsstyrelser och kommuner att identifiera ytterligare evakueringsplatser.
- Migrationsverket har gått ut med upphandling 13 utan slutdatum.
- Socialstyrelsen lånar ut sängar från beredskapslagret till ankomstboenden. De tar emot förfrågningar via epost.
- FM, MSB och frivilligorganisationer kommer fortsätta att förstärka Migrationsverket genom b.la. logistik, stabs- och ledningsstöd samt kommunikatörer för att underlätta kommunikation mellan berörda aktörer.
- MSB kommer fortsätta att verka för tydlig och samordnad kommunikation.
- MSB har lagt ut länsstyrelsernas enkätsvar i WIS för att tydliggöra regional belastning.
- MSB avser fortsatt verka för effektiv samverkan mellan berörda aktörer, särskilt vad gäller utökad spridning av asylsökande över landet samt för att barnens bästa kommer i första hand.

Planerade åtgärder

- Näringsdepartementet har i en promemoria förslagit ändringar i plan- och byggförordningen (2011:338) (PBF) för tillfälliga asylboenden. Efter beslut från regeringen förväntas ändringarna träda i kraft i mitten av december.
- MSB avser utvärdera hur man kan stödja Migrationsverket bäst avseende att synliggöra regional belastning.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (2)

Försäkring av boenden (höjda krav och höjda premier)

Växande försäkringsproblematik kan komma att bli starkt begränsande för möjligheterna att öppna ett tillräckligt antal boenden framöver.

Det finns ett behov av en samlad bild av försäkringsproblematiken och dess konsekvenser.

Vidtagna åtgärder

- Migrationsverket har meddelat att kommuner kan återsöka de kostnader för höjda försäkringspremier man hittills haft, förutsatt att det gäller platser som har aktiverats av Migrationsverket. Migrationsverket kommer att skicka ut blanketter till kommunerna för att de ska kunna söka bevakningstjänst från Migrationsverket.
- MSB har synliggjort informationen angående bevakningskostnader som Migrationsverket gått ut med.

Planerade åtgärder

- MSB avser följa upp den pågående samverkan mellan Länsstyrelsen och Polisen Norrbotten angående säkerhetsbedömningar för att kunna sprida det goda exemplet vid behov.
- MSB avser fortsätta arbeta för att få till stånd en samlad bild av försäkringsfrågan.

Oklarheter kring brandskydd, bygglov och plan- och bygglagen

Trots att vissa frågor besvarats råder det fortsatt oklarheter då informationen inte nått samtliga aktörer.

Vidtagna åtgärder

- MSB har spridit information kring juridiska frågor, brandskydd, boendebegrepp och ersättningar som redan är klargjord, detta genom länksamlingar samt frågor och svar. <https://www.krisinformation.se/samladinfo>

Planerade åtgärder

- Boverket kommer hålla ytterligare ett webinarium i december. Arbetar med frågor kring sekretess och bygglovsförfarandet av nya asylboenden.
- Brandskyddsföreningen kommer inom kort med vägledning och utbildning kring exempelvis vilka krav som finns på lokaler för boende.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr.: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (3)

Ansträngt mottagande av ensamkommande barn

Det svenska samhällets förmåga att ta emot ensamkommande barn är fortsatt starkt utmanad. Principen om barnets bästa i beslut som rör barnen kan inte alltid uppfyllas.

Ansvar som ankomstkommuner behöver fördelas på fler kommuner i landet.

Anvisningskommuner behöver ta sitt ansvar att hämta anvisade barn. Anvisningskommuners kapacitet att göra det är fortsatt en trång sektor.

Följeslagare för ensamkommande barn är en bristande resurs.

Vidtagna åtgärder

- SKL, MSB, Migrationsverket, Socialstyrelsen och IVO har gemensamt klarat ut de hinder som tidigare fanns för att öka antalet ankomstkommuner, vistelsebegreppet har kommunicerats och ansvarsfördelningen mellan ankomst- och anvisningskommunerna avseende utredningar av ensamkommande barn har förtydligats.

Pågående åtgärder

- SKL i samverkan med Migrationsverket ansvarar för att klargöra ankomstkommunernas behov av avlastning och kommunernas (Norrköping, Örebro, Umeå, Skellefteå och Gävle) kapacitet att avlasta som ankomstkommuner.
- SKL kommer utifrån underlag från kommunerna sammanställa vilka nya kostnader som uppkommer, förmedlar detta till Migrationsverket som sedan återkopplar om möjligheter till ersättning.
- SKL tar tillsammans med kommunerna fram ett förslag på hur transporter till ankomstkommuner kan lösas. Migrationsverket stödjer med erfarenheter kring busstransporter men ansvarar inte för transporter till ankomstkommuner.
- MSB arbetar vidare med möjligheter till finansiering för transport av ensamkommande barn till nya ankomstkommuner.
- Rädda Barnen kommer nästa vecka att öppna en stödtelefon för ensamkommande barn.
- MSB ser över möjligheten att säkerställa följeslagare till ensamkommande barn.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Nationell lägesbild

för de operativa aktörernas
samlade hantering av flyktingsituationen

2015-11-17

Diarienumr: 2015-4788

Kontaktperson: tib@msb.se

MSB:s bedömning av prioriterade områden för fortsatta åtgärder (4)

Samhällsviktiga verksamheter ansträngda i delar av landet

Förmågan att hantera situationen med ett stort antal asylsökande utan att åsidosätta ordinarie samhällsviktig verksamhet är fortsatt utmanad. Delar av den samhällsviktiga verksamheten i landet är hårt belastad. Uthålligheten hos vissa kommuner och länsstyrelser är starkt begränsad. Belastningen på samhällsviktiga verksamheter bedöms framöver öka och pågå under lång tid.

Vidtagna åtgärder

- SKL har initierat kontakt med arbetsgivarorganisationen och kommer även att initiera dialog med de fackliga föreningarna för att diskutera arbetsmiljöfrågan för kommunernas personal.

Planerade åtgärder

- MSB ser över möjligheter att nationellt mäkla personalresurser för att förbättra uthålligheten inom länen.
- MSB avser att utifrån nationella framåtblickande analyser underlätta för länsstyrelsernas regionala analyser.

Ansträngd situation inom ordning och säkerhet

Säkerheten på och vid boenden fortsätter att vara ett problem. Behov av regional struktur för analys, hantering och kommunikation av säkerhetsfrågor. Det finns indikationer på att det upplevda säkerhetsläget när det gäller boenden kan vara gränssättande för i vilken utsträckning privata aktörer vill öppna nya boenden.

Vidtagna åtgärder

- Regeringen beslutade 12 November om gränskontroll vid inre gräns och uppmanade samtidigt samtliga rederiers om trafikerar svensk hamn att komplettera passagerarlistor med ID-kontroll.
- Polisregion Väst och polisregion Syd genomför sedan 12 November gränskontroller vid inre gräns.
- Polisen har informerat polisregionerna om att det kan komma frågor från länsstyrelser/kommuner om stöd i hotbedömningar vid boenden.
- Polisen i Norrbotten har tagit fram en struktur för hur de skall stödja kommunerna med hotbilda-bedömningar.